

Educatieve bijlage • **Carnaval der Dieren** • Ba-na-bee

Educatieve omkadering

Een virtueel muziekhuys

Vanaf september 2006 steekt www.jeugdenmuziek.be in een nieuw kleedje. De website zet de vensters open en blaast een frisse wind door onze huisstijl. Alle informatie over de verschillende projecten en activiteiten worden op een overzichtelijke en dynamische manier weergegeven. Het beschikbare muzikeducatieve materiaal kan de bezoeker gratis downloaden. De Educatieve Bijlagen worden aangevuld met muziekfragmenten. In een aantal gevallen is er beeldmateriaal beschikbaar (reportages, interviews, promoclips, e.a.). Ook de reacties en verdere uitwerkingen naar aanleiding van een project, activiteit of concerttournee krijgen hun plaats op het web.

De website is ook een virtueel trefpunt en forum waar jongeren die met muziek bezig zijn, elkaar ontmoeten. Music Live, Jonge Programmamakers, Muziek Op Stap en de jeugdorkesten van Jeugd en Muziek zijn vier expliciete voorbeelden waar ontmoeting en uitwisseling belangrijke sleutels zijn voor een kwaliteitsvolle muziekbesteding.

De website is tenslotte ook een instrument om online boekingen (Muziek Op Stap, Muziekkampen), reservaties (tournees) en bestellingen (EB, dzJeM, publicaties) mogelijk te maken.

Educatieve bijlage

De muzikeducatieve werking richt zich op jongeren vanaf 3 tot 26 jaar. Tevens gaat er specifieke aandacht naar initiatieven voor een familiepubliek, personen met een handicap, jongeren uit beroeps- en technisch onderwijs en allochtone jongeren. Naargelang de leeftijd krijgt de muzikeducatieve uitwerking specifieke accenten. Jeugd en Muziek wil kleuters, kinderen, jongeren en jongvolwassenen waarderen in hun huidige smaakpatroon om hen vervolgens, zonder bruuskeren en met mondjesmaat, in contact te brengen met andere genres om zo de culturele ervaring te verdiepen.

Jeugd en Muziek werkt met een selecte groep freelance medewerkers voor de uitwerking van de Educatieve Bijlagen. Per project gaan we op zoek naar de juiste verbindingspersoon tussen project en doelpubliek. Inhoudelijk wordt per project bepaald wat de beste uitwerkingmogelijkheden zijn.

Criteria zijn: kwaliteitsvolle achtergrondinformatie en brononderzoek, relevante lesopdrachten die de zelfwerkzaamheid van de jongeren stimuleert, aansluiting bij de onderwijspraktijk (leerdoelstellingen en vakoverschrijdende eindtermen), vlotte schrijfstijl, muzikaal-technische verwerking die uitmondt in een bewuster actief luisteren en/of musiceren, aantrekkelijke communicatiemix op maat van het doelpubliek (vb. promoclip, interview, reportage, gadget ...)

Musica Viva

In april 2007 lanceert Jeugd en Muziek een specifieke muzikeducatieve website voor kinderen tussen 6 en 12 jaar. Kinderen komen op een aangename manier in contact met muziek: zelf componeren in je eigen virtuele geluidsstudio, een presentatie van meer dan 150 instrumenten (info, afbeelding, audio), je eigen webpagina maken, een aparte 'lerarenkamer' (achtergrondinformatie – bronnen), een presentatie van stijlen, genres, muzikanten en ensembles betrokken in het Musica Viva op Toer project...

Jeugd en Muziek gaat uit van het concept van het Australische Musica Viva, een muzikeducatieve instelling. Surf naar <http://www.mva.org.au/vivazone/> en ontdek de Engelstalige versie.

BANABEE

De samensmelting van pianoduo Baptist en Narasaki met acteur/verteller Steven Beersmans verwerkte reeds twee klassiekers uit de muziekgeschiedenis tot vlotte speelse kinderconcerten. *Carnaval der Dieren* van Camille Saint-Saëns is zowat dé klassieker die elke leerling in de muziekles leert kennen. Kippen, hanen, ezels, schildpadden, een olifant, kangoeroes en zelfs fossielen en dies meer paraderen over de witte en zwarte pianoetsen. *Carnaval der Dieren* zit ook vol verdoken muzikale citaten van collega-componisten. Het is een muzikale ontdekking voor telkens een nieuwe generatie kinderen.

EVERT REUTELVLEUT EN DE TWEE MUZIEKMENSJES

Hallo. Ik ben Evert Reutelvleut, dierenskundige, gespecialiseerd in dieren. En daar staan twee muzikmensjes. De ene al wat groter dan de andere. En hier op het podium staat een muzieking, namelijk de PIANO, met een vleugel, als bij een vogel, alleen kan dit ding niet vliegen. Het is dan ook geen dier. Begrijp je? Via deze piano met vleugel, vleugelpiano dus, via deze twee mensjes zullen er een heleboel dieren te voorschijn komen. Door de muziek dus. En dat is niet zo gek want dieren maken ook muziek, op hun manier.

De ontmoeting

De muzikemnsjes tijdens deze voorstelling zijn Mariko Narasaki en Jos Baptist. Zij spelen vierhandig op de vleugelpiano.
De dierenskundige Evert Reutelvleut heet in werkelijkheid Steven Beersmans. Hij is de verteller van dienst.

Zij brengen Carnaval der dieren, een werk van de componist Camille Saint-Saëns.

Dit werk bestaat uit verschillende delen:

- Intro**
- De mars van de leeuw**
- Kippen en hanen**
- Muilezels**
- Schildpadden**
- De olifant**
- Kangoeroes**
- Het aquarium**
- Personages met lange oren**
- De koekoek**
- De volière**
- De pianisten**
- De fossielen**
- De zwaan**
- Finale**

Camille Saint-Saëns: zijn leven en zijn werk!

Camille . Het kind werd opgevoed door z'n moeder Clemence en z'n oudtante Charlotte. Beiden waren dol op het kleine jongetje. Alleen het beste was goed genoeg voor het kind. Van z'n tante kreeg Camille zijn eerste pianolessen. Al snel werd duidelijk dat hij een muzikaal wonderkind was. Hij slaagde erin om toen hij 2,5 jaar oud was, op 1 maand een eerste pianomethode te doorworstelen. ("Normale" kinderen van 8 jaar of ouder doen daar een half jaar over!) Hij schreef ook zijn eerste compositietjes toen hij 4 was. Zijn eerste officiële piano-optreden vond plaats in 1846 in een van de bekendste concertzalen van Parijs, de Salle Pleyel. Saint-Saëns was niet alleen buitengewoon muzikaal, hij was ook briljant op andere gebieden. Toen hij 7 was, kon hij al Latijn lezen en was hij erg geïnteresseerd in natuurwetenschappen. Hij verkocht zelfs een paar composities om een telescoop te kunnen kopen. Op 13-jarige leeftijd werd hij toegelaten op het conservatorium van Parijs.

De volwassen Saint-Saëns zag eruit als de droom van een karikaturist. Hij was klein en had een snavelvormige haakneus. Hij trippelde meer dan hij liep en hij sliste als hij sprak. Dit deed echter niets af aan zijn populariteit. Hij raakte bevriend met veel andere componisten, o.a. met Hector Berlioz en Maurice Ravel. Saint-Saëns kon echter ook heel sarcastisch zijn. Hij kende ook een grote drang naar succes, vaak ten koste van anderen. Hierdoor maakte hij ook heel wat vijanden.

Ter illustratie een portret geschreven door een duidelijke niet-fan: "Hij was kort en leek enorm op een papagaai, hetzelfde scherpomlijnde profiel, een kromme neus als een vogelbek, levendige, rusteloze, doordringende ogen. Hij pareerde ook als een vogel en sprak snel, haastig, met een eigenaardig gelispel. Een weinig beminnelijke man met een slecht karakter. Vanaf zijn kindertijd toonde hij zich reeds agressief, alleen bevriend met mensen die hem van dienst konden zijn."

Rond 1860 begon de gelukkigste periode in het leven van Saint-Saëns. Hij was populair en succesvol en werd nog steeds omringd door de liefdevolle zorgen van zijn moeder. Hij componeerde vaak 12 uur per dag en werd dat nooit moe. Het bevorderen van de Franse muziek was nu zijn levensdoel geworden. Hij had ook heel wat leerlingen. Eén daarvan, Gabriel Fauré (ook een bekend Frans componist) werd tevens een heel goede vriend.

In 1875 huwde Saint-Saëns de 19-jarige Marie Truffot. Hun relatie was vanaf het begin een grote mislukking. De grote klap kwam echter in 1879, toen hun twee zoontjes binnen zes weken na elkaar overleden: de 2,5 jaar oude André viel uit het raam van de 3de verdieping van hun huis en baby Jean stierf aan een kinderziekte. Saint-Saëns gaf zijn vrouw de schuld van alles en liet haar in de steek. Hij ging terug bij zijn moeder wonen. Na haar overlijden verviel hij in een diepe depressie. Hij vereenzaamde en zijn enige gezelschap bestond uit 2 honden en zijn trouwe vriend Gabriel Fauré.

Het enige waar hij nog plezier aan beleefde, waren zijn vakanties. De sfeer en de muziektradities van de landen die hij bezocht, inspireerden hem tot het schrijven van vele composities. De rest van zijn leven was hij dan ook voortdurend op reis. In Frankrijk was zijn roem inmiddels gedaald. De nieuwe generatie Franse componisten beschouwde hem als ouderwets. Saint-Saëns, vroeger de grote voorstander van alles wat Frans en nieuw was, verafschuwde de moderne Franse muziek. Hij ondernam echter van alles om componisten als Debussy te dwarsbomen.

Saint-Saëns overleed op 16 december 1921 in Algiers.

Carnaval der Dieren!

“Carnaval de animaux”, carnaval der dieren, werd in 1886 door Saint-Saëns geschreven. Hij schreef het werk als een muzikale grap, alleen bedoeld voor het plezier van zichzelf en zijn vrienden. Hij wilde niet dat dit werk in het openbaar werd uitgevoerd omdat het maar een muzikaal tussendoortje was dat niet aan het ernstige werk van de meester kon tippen. Hij vond dat het geen passend werk was voor een componist op het hoogtepunt van zijn carrière. De compositie bleef dan ook vele jaren liggen. Pas in zijn testament heft Saint-Saëns het verbod op uitvoering en publicatie op. Zou hij dan toch beseft hebben dat dit een groot meesterwerk was?

Carnaval der dieren gaat niet over dieren die carnaval willen vieren. Het werk bestaat uit korte stukjes waarin telkens een bepaald dier wordt uitgebeeld. Mensen vieren carnaval en verkleden zich eventueel in dieren. Evert en de twee muzikmensen brengen het carnaval der dieren in een versie voor piano vierhandig. Als je in de klas aan de dag gaat met originele orkestversie ontdek je nog gtaal van andere dingen. Volg maar!

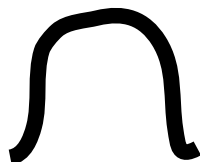
UITWERKING VAN ENKELE DEELTJES UIT ‘CARNAVAL DER DIEREN’

DE MARS VAN DE LEEUW

Kijk maar eens hier, (2x)
Kijk maar eens daar, (2x)
Kijk maar eens daar, DE KONING VAN DE DIE-REN!

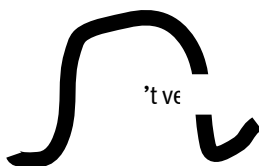

Zie daar komt de koning van de dieren met zijn luie pas. (4x)

Kijk maar uit, daar komt hij! (4x)

En daar komt de kleine welp, dat brullen kan hij nog niet luid, (2x)
Brullen kan hij nog niet (3x) luid, (2x)

Brullen kan hij ...

KIPPEN EN HANEN

In de originele versie wordt dit werk gespeeld door de piano, violen en klarinet. De kippen kakelen er lustig op los. Hun hoge geluid klinkt achter het lawaaierige gekraai van de haan.

Welke instrumenten herken je bij de beluistering?

Kippen: even piano / verder (violen)
 Haan: (piano)
 (piano)
 hoger) (klarinet)
 Als de haan spreektde kippen. (zwijgen)
 Wie heeft het laatste woord? (haan)

SCHILDPAADDEN

In De Schildpadden maakt Saint-Saëns een parodie (= grappige of spottende nabootsing) op een bekend muziekstukje van een ander Frans componist: Jacques Offenbach.

In de tweede helft van de 19de eeuw, was Parijs cultureel een heel bruisende stad. Opera's en operettes waren erg in de mode. Offenbach was een heel bekende en populaire operette-componist. Het vrolijke melodietje van zijn French cancan kon je zelfs in de straten horen zingen.

Saint-Saëns maakt op dit overbekende melodietje een parodie door het uiterst langzaam te spelen en zo een schildpad uit te beelden.

Als jij iets langzaam en log zou willen uitbeelden, voor welk muziekinstrument zou je dan kiezen? Saint-Saëns kiest voor de contrabas, het grootste en dus laagst klinkende instrument uit de strijkerfamilie.

thema:

+++++
 > Beluister de French Cancan van J.Offenbach. Zing het thema snel op 'la-la-la'
 Beluister nadien de versie van Saint-Saëns. Zing nu het thema langzaam op 'ploem-ploem-ploem'
 +++++

DE OLIFANT

Ook in De olifant maakt Saint-Saëns een parodie op een werk van een andere componist: Dans van de luchtgeesten van Hector Berlioz.

Welke instrumenten gebruikt Saint-Saëns in dit stuk? Contrabas en piano

Spelen met een versje (voor 1ste graad) Olifant (Hannie Kapteyn-Caron)

*Daar stapt een dikke olifant
stampend door het hele land.
Zijn slurf gaat zwaaiend heen en weer
en snuffelt ook aan jou een keer.
Aai dat lieve olifantje
maar eens zachtjes met je handje.
O lief handje
Zegt het olifantje'*

+++++
 > De leerlingen bewegen als een olifant door de ruimte: stappen, met de slurf zwaaien, in de lucht of op de grond snuffelen. De verschillende bewegingen kunnen aangegeven, 'gedirigeerd' worden door het spel op de handtrom: slaan, wrijven, korte 'krabbel'.
 Op de muziek uit Carnaval der dieren maken de leerlingen dezelfde bewegingen. Je hoort in de muziek duidelijk het stappen, het zwaaien met de slurf en het snuffelen
 +++++

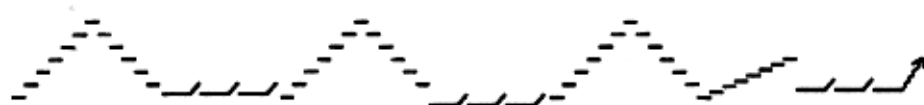
thema:

Wie stamp't daar zo, 't is de plom-pe o - li - fant. Een kor-te staart, een
 lan - ge slurf, aan ie - d're kant een gro - te wit - te tand. tand

KANGOEROES

Dit deel wordt volledig gespeeld door de piano.

Je kunt bij het beluisteren meevolgen op dit schema:

HET AQUARIUM

De ronde, golvende bewegingen van planten in het water komt echt tot uiting in deze muziek. Ook de lichtweerkaatsingen en fonkelende kleuren van de vissen in het water kan je hierbij voorstellen.

Thema-lied:

tekst: Petra Polman-Tuin

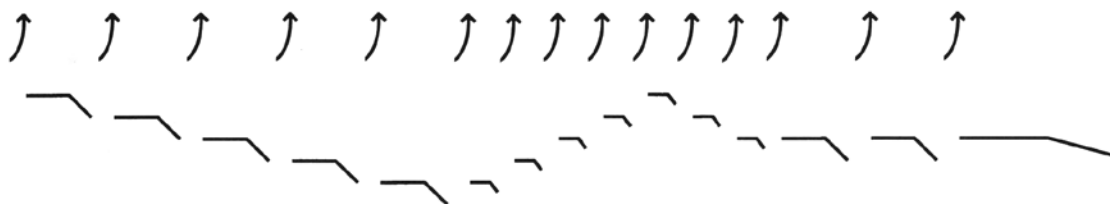
1. In het gro - te zil - ver - meer zwemt het vis - je heen en weer,
2. Spar-telt en springt met een boog, duikt en komt dan weer om-hoog.
3. Klei - ne bel - len lucht als het vis - je zucht.

laat zich door de gol - ven dra - gen, al - le nach - ten, al - le da - gen.
Maar soms rust het vis - je uit zon - der ge - luid.
Ja, dat vis - je heeft het fijn. Wil jij niet zo'n vis - je zijn?

PERSONAGES MET LANGE OREN

Je kunt bij het beluisteren meevolgen op dit schema:

DE PIANISTEN

Het lijkt wat vreemd om tussen de parade van al die dieren ook de pianisten te plaatsen. De componist wil in dit stuk de draak steken met beginnende pianisten die nog niet zo heel goed kunnen spelen.

DE FOSSIELEN

In dit deel komen vier bekende melodieën:

- het thema uit Danse macabre, een werk van Saint-Saëns zelf
- een aria uit de opera “De kapper van Sevilla” van Rossini
- het lied: Altijd is Kortjakje ziek
- het lied: Au clair de la lune

Au clair de la lune:

1. Au clair de la lu - ne mon a - mi Pier - rot
2. Au clair de la lu - ne Pier - rot ré - pon - dit.

prê - te - moi ta plu - me pour é - crire un mot.
Je n'ai pas de plu - me, je suis dans mon lit.

Ma chan - delle est mor - te, je n'ai plus de feu.
Va chez la voi - si - ne, je crois qu'elle y est,

Ou - vre - moi ta por - te pour l'a - mour de Dieu.
car dans sa cui - si - ne on bat le bri - quet.

FINALE

In de finale worden verschillende dieren nog eens kort voorgesteld.

We horen o.a.:

- De introductie van de leeuw
- De muilezel komt nog eens aandraven.
- Ook de kippen beginnen nog eens te kakelen.
- De kangoeroe springt nog steeds lustig in het rond.
- Tenslotte horen we nog de ezel.

Bronnen

Tight Mike (ed.): De Klassieke Muziek-Collectie. Deel 20: Saint-Saëns, Beroemde orkestwerken. DeAgostini Uitgevers, Amsterdam, 1994

De mars van de leeuwen: Joris Rika: Joepie 2000. 1997, Photo Music International B.V.B.A.

Musicogrammen van 'Kangoeroes' en 'Personen met lange oren': Joris Rika: Joepie 2000. 1997, Photo Music International B.V.B.A.

De olifant: Van Weverberg Wilfried: Muziek beluisteren 1. eigen uitgave

Olifantenlied: Vereertbrugghen Liesbet: Het dierencarnaval. BRT-Instructieve Omroep, Schooluitzendingen

Films waarin muziek uit 'Carnaval des animaux' wordt gebruikt:

Fantasia 2000

In deze Walt-Disney-film worden verschillende klassieke muziekfragmenten verfilmd.

O.a. de finale uit Carnaval der dieren wordt hierin uitgewerkt.

Welcome to the Dollhouse

(Todd Solondz)

Komedie uit 1995.

Carnaval of the Animals

(Chuck Jones)

Korte animatiefilm uit 1976

CD's waarop je 'Carnaval des animaux' kan terugvinden:

Kinderklassiek: Box met 5 CD's

Tsjajkovski Notenkrakersuite, Prokofiev: Peter en de Wolf, Saint-Saëns: Karnaval der dieren, Rameau: De Kip, Respighi: De Duif, Vivaldi: De Distelvink (fluitconcerto), Glinka: De Leeuwerik, Piccolo en Saxo, Dukas: Tvenaarsleerling, Bizet: Kinderspelen, Ravel: Moeder de gans, Moussorgsky: Schilderijtentoonstelling, Sibelius: De Zwaan

Koninklijk Concertgebouw Orkest, Wiener Philharmoniker, Rotterdams Philharmonisch Orkest, ...

Carnaval des animaux

Saint-Saëns: Carnaval des Animaux, M.Matthys: Camel Caravan, J.Huylebroeck: Cortège des espèces bien mores, F.Celis: Elégie pour un faun, P.Vermote: Drakemie, R.Coryn: Elephantasia, B.Buckinx: Konijn, Y.Bondue: Kameleon, L.Posman: Pauw

Arco Baleno

(Dexia codaex CX4003)

COLOFON

Redactie:

Kristel Verpoten

Coördinatie en eindredactie:

Gerrit Geerts

Verantwoordelijke uitgever:

Herman Mariën

Educatieve bijlage is een uitgave van
Jeugd en Muziek Vlaanderen
Baron Hortastraat 13
1000 Brussel
Tel. 02/507 84 35
Fax 02/507 84 37
E-mail: info@jeugdenmuziek.be
www.jeugdenmuziek.be

Met de steun van de Vlaamse
Minister van Cultuur, Jeugd, Sport
en Brussel

